

ADANA VE ÇEVRESİNDE İDARECİLERİN YOLSUZLUKLARI (1700-1750)

İbrahim YILMAZÇELİK•

Özcan TATAR••

Özet

Osmanlı Devleti'nin yükseliş dönemi olarak görülen 16. yüzyıl, aynı zamanda bozulmanın da başlangıcı olarak görülebilir. Dönemin şartlarına ve ekonomideki değişime bağlı olarak; askerî ve idarî sistemde meydana gelen değişiklik ve farklılaşmalar, bazı alanlarda bozulmaları da ortaya çıkarmıştır.

17. yüzyılda yapılmaya çalışılan ıslahatlar, ortaya çıkan bozulmaları tam olarak ortadan kaldıramamıştır. 17. ve 18. yüzyıllar, Osmanlı Devleti'nde değişim, dönüşüm ve bozulmaların iç içe geçtiği bir dönem olmuştur.

Bu çalışmada; Osmanlı devletinde ortaya çıkan bu bozulma çerçevesinde 1700-1750 yılları arasında, Adana ve çevresinde görevli olan idarecilerin yaptıkları yolsuzluklar hakkında belgelere geçtiği kadarıyla bazı değerlendirmeler yapılacaktır. Bu değerlendirmeler yapılırken; başta vali ve mütesellim olmak üzere, voyvoda, amil, kadı, naib ve diğer idarecilerin görevleri ile ilgili hususlarda yaptıkları usulsüzlükler örnekleri ile verilecektir. Bunun neticesinde devletin ne tür tedbirler aldığı veya müeyyideler uyguladığı hususunda da ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Adana, Osmanlı Devleti, İdareciler, Vali, Kadı*

-
- Prof. Dr. Fırat Üniv., İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Tarih Bölümü, ELAZIĞ. iycelik@hotmail.com
 - Yrd. Doç. Dr. Fırat Üniv., İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Tarih Bölümü, ELAZIĞ otatar@firat.edu.tr

KAYNAKÇALAR**I. Arşiv Kaynakları****1.1 Başbakanlık Osmanlı Arşivi***Mühimme Defterleri*

No: 80	No:100	No:101	No:108	No:111
No:117	No:122	No:127	No:131	
No:132	No:134	No:135	No:140	
No:141	No:142	No:147	No:149	

Mühimme Zeyl Defterleri

No:11

Atik Şikâyet Defterleri

No:58

*Ali Emiri Tasnifi, I.Ahmed Kısmı, No:270***1.2 Milli Kütüphane**

Adana Şer'iyye Sicilleri (Milli Kütüphane Ankara)

No: 2	No: 3	No: 4	No: 13
No: 18	No: 19	No: 20	
No: 21	No: 22	No: 24	No: 25
No: 30	No: 38	No: 39	No: 41
No: 101	No: 103	No: 104	No: 105
No: 106	No: 112	No: 124	No: 125
No: 126	No: 128	No: 129	No: 130
No: 131	No: 134	No: 136	

II. Tetkik Eserler

Akdağ, Mustafa, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası "Celali İsyanları"*, Ank., 1995.
 ANHEGGER, R. "Adana" Maddesi, *Encyclopaedia of Islam*, V.:I, s.182-184.

ARSLAN, Hüseyin, *Osmanlı'da Nüfus Hareketleri (XVI. Yüzyıl) Yönetim Nüfus Göçler İskânlar Sürgünler*, İstanbul, 2001.

ÇADIRCI, Musa, *Tanzimat'a Girerken Türkiye'de Şehir İdaresi*, AÜDTCF., Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1972.

ÇAKAR, Enver, "*XVI. Yüzyılda Şam Beylerbeyliği'nin İdari Taksimatı*", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.:13, Sa.:1, Elazığ-2003, s.351-374.

ÇAKAR, Enver, *XVI. Yüzyılda Halep Sancağı (1516-1566)*, Elazığ-2003.

DÜNDAR, Fuat *İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İskân Politikası (1913-1918)*, İst. 2002.

ENER, Kasım, *Adana Tarihine ve Tarımına Dair Araştırmalar*, İstanbul, 1978,

KARTEKİN, Enver, *Ramazanoğulları Beyliği Tarihi*, İstanbul, 1979.

KOESTLER, Arthur *Onüçüncü Kabile (Hazar İmparatorluğu ve Mirası)*, Çev.: Belkis Çorakçı, İstanbul, 1984.

KURT, Yılmaz, "*1572 tarihli Adana Mufassal Tahrir Defterine Göre Adana'nın Sosyo-Ekonomik Tarihi Üzerine Bir Araştırma*", *Belleten*, C.LIV, Sa.:209, Ankara, 1990, s.179-211.

KURT, Yılmaz, "*Ramazanoğulları Beyliği*", *Türkler*, C.:6, Ankara, 2002, s. s.816-822.

- Mehmet Süreyya; *Sicil-i Osmanî*, C.:4, İstanbul, 1996.
- ORHONLU, *Cengiz Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı*, İstanbul, 1987,
- ÖZKAYA, Yücel, *Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık*, Ankara, 1977.
- ÖZTÜRK, Mustafa, “*Antakya ve Çevresinde Aşiretlerin İskânı*”, *I. Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu Bildirileri*, Kitabından Ayırbasım, Antakya, 1992. s.1-17.
- ÖZTÜRK, Mustafa, “*XVIII. Yüzyılda Antakya ve Çevresinde Eşkîyalık Olayları*”, *Belleten*, C.:LIV, Sa.:211, Ankara-1991, s.963-993.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Tanzimat'tan Cumhuriyete Tarih Sözlüğü (Deyimler-Terimler)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985.
- SÜMER, Faruk, “*Çukurova Tarihine Dair Araştırmalar (Fetihten XVI. Yüzyılın İkinci Yarısına Kadar)*”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.:1, Sa.:1, Ankara, 1963, s.1-108.
- TATAR, Özcan *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova'da Aşiretlerin Eşkîyalık Olayları ve Aşiret İskâm (1691-1750)*, Basılmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- ULUÇAY, M.Çağatay *XVII. Asırda Saruhan'da Eşkîyalık ve Halk Hareketleri*, İst. 1944.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C.:3, Ankara 1995.
- YILMAZÇELİK, İbrahim, *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı*, Elazığ, 1999.
- YÜCEL, Yaşar, *Osmanlı Klasik Döneminin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni*, Ank., 1999.